

Kommenttipuheenvuoro: “Eliittilukkioiden pitkän aikavälin vaikutukset koulutus- ja työmarkkinatulemiin”

Tuomo Suhonen

Työn ja talouden tutkimus LABORE

Eriarvoistava koulutus? –seminaari, 23.4.2024

Tiivistelmä

- Mitä lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia on sillä, että hakija tulee valituksi huippulukioon (sisään pääsyrajan mukaan parhaat 10% lukioista)?
- Valinnan kausaalivaikutus tunnistetaan vertailemalla niukasti huippulukioon päässeitä niukasti niiden ulkopuolelle joutuneisiin
- Tulosten mukaan huippulukioon pääsyllä ei ole merkitystä yo-arvosanojen kannalta, mutta valinta kasvattaa todennäköisyyttä mennä yliopistoon AMK:n sijasta

I: Otoksen rajausta ja tulosten tulkinta (1/2)

- Otos rajattu sellaisiin huippulukioihin hakeneisiin, joille jokin huippulukio oli ensisijainen tai paras saavutettavissa oleva vaihtoehto (sharp sample)
 - Koko otoksessa 28 000 hakijaa eli 3,5 % kaikista toisen asteen yhteishaun hakijoista (792 000)
 - Näistä vain vajaa puolet (13 000) mukana lopullisessa estimointiotoksessa
- Otos kouluista ja yksilöistä varsin valikoitunut esim. opiskelijoiden perhetaustan ja jatko-opintovalintojen suhteen (Table 1)
- Vaikutukset voidaan lisäksi tunnistaa vain niille, jotka olivat aivan huippulukioiden sisäänpääsyrajojen tuntumassa
 - Ei tiedetä, ovatko vaikutukset erilaiset esim. todella vahvoille tai heikoille hakijoille, jotka eivät yleensä sijoitu rajan lähelle

I: Otoksen rajausta ja tulosten tulkinta (2/2)

- Miten edustava otos on koulujen ja hakijoiden maantieteellisen sijainnin suhteen? Esim. sijaitsevatko huippulukiot pääasiassa suurissa kaupungeissa?
 - Maantieteellinen sijainti oleellinen tieto, koska lukioikäiset eivät kovin liikkuvia
 - Monilla vain yksi tosiasiallinen lukiovaihtoehto, ja valinta huippulukion ja tavallisen lukion välillä ei kovin relevantti
- Otosta ei (ilmeisesti) rajattu sen suhteen, hakiko henkilö myös ”tavallisiin” lukioihin → tulokset eivät suoraan kuvaa vaikutusta, joka tulee valituksi tulemisesta huippulukioon tavallisen lukion sijaan?
 - Rajauksen tekemistä tai tekemättä jättämistä syytä selventää artikkelissa
 - Kuinka moni huippulukion rajan alla päätyy tavalliseen lukioon?
 - Näkyykö vaikutusta esim. ammatilliseen koulutukseen valituksi tulemiseen tai ammatillisesta valmistumiseen?

II: Vaikutusten heterogeenisuus

- Tutkimuksen kiinnostava löydös on, että huippulukioon pääsy näyttää muuttavan hakijan preferenssejä jatko-opintovalintojen suhteen
- Heterogeenisuusanalyysin (Table 6 ja 7) mukaan vaikutus ei riipu siitä, kuinka hyvä huippulukio on kyseessä (vertaisryhmän ominaisuuksissa rajalla tapahtuvan muutoksen suhteen)
- Entä riippuuko vaikutus hakijan ominaisuuksista, kuten perhetaustasta? Toimiiko esim. huippulukioon pääsy merkittävänä ponnahduslautana luokkanousulle?

III: Poliittikajohtopäätökset

- Tulosten perusteella näyttää, etteivät huippulukiot tarjoa merkittävää etua oppimistulosten suhteen → lukioiden segregaatio ei näytä merkittävältä eriarvoisuuskysymykseltä tarkastellussa kontekstissa
- Täyttä käsitystä lukiokoulutuksen eriarvoisuudesta kuitenkin vaikea saada, koska alueellista eriarvoisuutta vaikea tutkia
 - Nuoret hakevat lähinnä omassa kunnassa/seutukunnassa/maakunnassa sijaitseviin lukioihin, joten mielekkäitä vertailuryhmiä ei muodostu alueellista tarkastelua varten
- Vaikutus jatko-opintovalintoihin siinäkin mielessä kiinnostava, että aiemman tutkimuksen mukaan lukiolaisten valintoja ei ole ollut helppo muuttaa esim. informaation avulla (Pekkala Kerr et al. 2020)

